

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner - Károlyi ház első emeletén, egybűtt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erd. (kinevezések 's előléptetések; „Két garas XIV.“ gr. Széchenyi Istvántól; országgyűlési közlemény: kerületi ülések a kir. városok szabályoztatása ügyében; Budapesti napló; helybeli és irodalmi újdonságok, magyar játékszín krónika; Borsodmegye: intézkedések az adakozások kiosztása körül; Komárommegye: vitázat az utasítást készítő választmány munkálkodása fölött; 's köv. utasítások.

Aldsnai tartományok (az aldunai tartományok jelen állapotja 's az ottani kilátások.)

Spanyolország (Narvaez rendkívüli hatalommal ruházott föl; Reuss visszafoglatott; Estremadurában a zendülés terjed.)

Görögország (az athenei lázadás rövid rajza.)

Külföldi elegyhír.

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Kinevezések. Ö. cs. s apost. kir. Főispán az egi főkapitánál az éneklő-kanonokságra Ruttner Ferencz pánkotai főesperest; az örkanonokságra Roskoványi Agoston idős oktató-kanonokot; a főgyházi esperességre Radics Ferencz ifjabb oktató-kanonokot; s a pánkotai főesperességre Harmos Lászlót legkegyelmesebben előmozdítani méltóztatott.

A n. m. k. udv. kamara a ráczkanizsai k. harminczadellenőri hivatalra Ga yer Antal zvonigradi harminczadost, a bukarczai harminczados állomásra Thianich Mih. rudersdorfi utlevél-írnokot, szent vidi számvizsgáló hivatalra Kindermann Miklós az. mártoni számvizsgálót, ennek helyére Appiano Lajos budai számvizsgálót, a svinyai harminczadi, ut-levél-írnokságra Milutinovich Manó mitroviczi harminczadi gyakoronokot, a pesti harminczad-hivatali írónokot, továbbá a zavalai harminczad-hivatali ideiglenes ellenörkődő írónokot, a Domazetovics Sándor szegnyai harminczad-hivatali írónokot, végre Berzevicsy Gábor sóvári hutai mázsáló írónokot helybeli másod mázsásmesterré alkalmazá.

Két garas.

XIV.

A' még fenforgó kérdésnek tökéletes tisztábazatála végett kénytelen vagyok a' legközelebbi cikk végőrait itt ujra felhoznom, melyek szerint állítólag az tétetik fel, hogy „a' kormány, ha ugyan pártolná is telekdíj eszmémet, azt bizonyosan egyedül oly restrictiók 's belőavatkozási formák közt fogná cselekedni, melyeket alkotmányos elveknél fogva, a' nemzet semmi tekintetben el nem fogadhatna.“

Bokrosb, életbevágóbb's ekkép minden tekintetben fontos vitázat, felfogásom szerint, nem létezik az egész magyar politica okoskodási mezején, mint e' jelen megjegyzésnek, vagy inkább nézetnek kellő, 's tán jobban mondva, philosophiai megoldása; mert ennek silány 's egyoldalú eszközlése oly bizonyosan bekövetkezteti elmulhatlan bukásunk időelőtti óráját, mint viszont annak minden oldal 's gyökérig ható méltánylata nemcsak megmentheti vőruket illy gyász sorstul, de vajmi nagy mértékben rejti magában legdicőbb felvirulásunk hihetőségét. Hadd kísértsem meg azt tehát röviden, mint lehető legtisztább szándéku tehetségem csak engedéi.

Helyzetünkben, melyet mi magyarok, mint az ausztriai birodalom része, tetteg kitöltünk, legáltalánosb vonásokban szólva, két különböző fő nézetre oszlik azon felfogás, melyhez képest magyar viszonyunk a' köz álladalomhoz mérve feltűnik. Egyik nézet az, mely szerint a' magyar hon egyenesen csak ausztriai provincia és semmi több, mely bír ugyan bizonyos constitutionalis formákkal, de azért mégis mindenben alávetve van a' közbirodalomnak; másik nézet ellenben alávetve van a' magyar királyság nem kevesb, mint társország, mely az ausztriai közbirodalommal foederativ kötésbe állott, 's ekkép független.

Az első nézetet általán azok osztják, kik eleget nem figyelvén az elvek 's kötések mélységeire és subtilitásaira, egyedül a' gyakorlati élet mindennapi színében tekintik a' világot, t. i. nem úgy, mint annak

tán állnia kellene, hanem mint az valósággal áll; a' második nézet szerint pedig azok bírálják magyar viszonyunkat a' közbirodalomhoz, kik nem látván a' mindennapi eseményeket, vagy azok előtt szemeket készakarva behunyván, egyedül csak elvekhez és irott betűkhez akarják szabni az idők, 's ezekből fejledező történelek folyamát.

Az első minden méltánylat-'s népjogru—Völkerrecht—ugy szólván felejtkezve, egyenesen kifejlésünk alacsony fokát tekintik csak, 's miután, ha ez életkérdésben is nem akarjuk magunkat, mint annyi másban, legfájdalmasabban rászédni, mivelődésünk mai léte—mondjuk ki—bizony felette parányi, nem is képzelhetnek Magyarországra nézve más jövődöt, mint annak tökéletes subjectioját's az ausztriai birodalombani tökéletes elolvasztását.

A' másodikak viszont a' mindennapi gyakorlat ellenére, 's úgy szólván „képében“ a' legkézzelfoghatóbb valóságnak mind ezt tagadva, 's nemzeti súlyunkat tulbecsölve, tudja az ég, mi ly független kifejlését álmodják honunknak.

Az első osztályba tartozó politicus ennél fogva, 's a' nélkül hogy e' miatt már rosz hazafi volna, bár akarja bár nem, még is minden lépéseiben egy kissé a' servilismus elvét hordozza. 'S ugyan ő Magyarország felvirulását 's boldogságának lehető legbiztosb megalapítását színtolly őszintén viselheti szívében, mint bárki más; ámde nem látván nemzeti újjáalakulásunkra nézve elég anyagot sehol többé, hanem a' helyett a' nemzeti enyészetnek annál sürűbb jelenetét mindenütt, természetes, hogy illyes, ha jót akar 's nemzeti felvirulást nem tart többé lehetségesnek, a' közbirodalomnak legalább olly kapcsolatban keresi honunk elérhető szerencsei magasságát, mint a' milly—ha így lehetne mondaní—családi kapcsolatban le i megalégülését Ausztriának nem egy tartományban.

Az itt felhozott második osztályba sorozandó politicus ellenben, 's a' nélkül hogy őt megint e' miatt már fejdelméhez hűtlennek nevezni lehetne, bár észreveszi bár nem, még is minden lépéseiben viszont bizonyos „daczczal“ jár. 'S természetes; mert buzogván hona javáért, 's elveinek és jogainak tisztaságában 's nemzeti erejének szilárdságában bizván, nem elégszik meg azon—ha így volna nagyobb világosság kedvéért kitenni szabad—másodlagos (secundarius) szerencsével, melyet többé kevesebb Ausztriának egyéb tartományai élveznek, de nemzetiségének és szabad alkotmányának lehető legprogressivebb kifejtésére állítja üdvét.

Milly heterogen két nézet, és még is milly természetes! 'S a' nélkül, mi legkülönösebb, hogy ezért egyik vagy másik nézetnek valami hazafitlansági vagy hűtlenségi salakkal egybezagvásával kellene lenni; ha való, mi természet szerint forduló sarkát képi a' do'ognak, hogy az igazi hazafiság lehető legvirágzóbb kifejtés után sovárog ugyan, 's nem kevesbet tűz ki czélul, de ha illyest el nem érhet, azért otrombául az életnek minden kisebb virágit sem gázolja még el.

A' servilismus ennél fogva szinten úgy állhat—nem mondom áll, de „állhat“—a' legtisztább hazafiság alapján, mint a' dacz. Sőt kérdés, nem rejlik-e azon sokszor sárral dobált önmegtagadásban, melyhez képest a' zarándok lelkületű hazafi térdén csuszva is kész volna szolgálni honát, valami magasztosb, mint azon daczban, melyel nem egy hazafi kérkedik követelve, mely a' sokaságot rendszerint olly kimondhatlan enthusiasmusba ragadja, mely alatt azonban sokszor nem lappang egyéb, mint nyomorult kolomposi, hiuság, sőt egyedül gyermeki viszketeg.

De ugyan mi lehet e' heterogen nézetek sarkoka, mely nézetek szerint egyik a' hazáért hajlongni, 's úgy szólván esedezni, másik ellenben szintén a' haza javáért nyersen és daczolva követelni hajlandó?

Tudom, sok ajkon e' kérdésre egészen kész a' felelet, 's ekkép hangzik: azért különböznek e' nézetek, mert némellyek már vérükben hordják a' servilismus és gyávaság nedvét, midőn a' szabadelműek bátorságtul lelkesítve, készek küzdeni a' honért.

És a' szójárás jól hangzik, nincs tagadás benne, kivált hősnök ajkairul, és sok tekintetben felette igaz is, mert vajmi sok magyarnak erében valóban nem foly egyéb mint esigavér; csak hogy magyar viszonyainkban még más oka is van ezen most érintett heterogen nézetnek. Igen még más oka is van, melyet ki felfogni 's méltánylani nem képes vagy nem akar, az, az én nézetem 's teljes meggyőződés szerint legalább, nem egyéb, mint hazánknak tán lehető legjobb szándékkal teljes, de bizonyára legveszélyesb ellensége sőt gyilkosa is.

Ezen mindenek fölött, mindenek előtt, 's minden alkalommal figyelemben tartandó ok, mellyrül mutatis mutandis már annyiszor, de fájdalom, alkalmasint hiába értekeztem, pedig nem egyéb, hanem hogy statusviszonyinkban meg nem szűnő ellentétben van a' de facto' az „ex principio“-val. Mihez képest tetteg—ez bártessék bár ne—bizony bizony csak ausztriai provincia vagyunk; elv szerint ellenben, bárki tagadja is, azért nem kevesb, mint független, saját állásu, alkotmányos ország.

Már az, ki egyedül a' de facto' prizmáján néz keresztül, és hűb honához, mintsem ennek elérhető szerencsáját lábaival tapodná, mert felfogása szerint nem fejlődhetik ez ki nemzeti és alkotmányos alapon többé, természetes, hogy honának legalább secundaria szerencsáját iparkodik biztosítani, azaz, hogy legalább családi 's ne szolgálai viszonyban álljon Ausztriához Hunnia, ha nemzeti és alkotmányos viszonyban nem állhat.

Az viszont, ki egyedül az „ex principio“ üvegén nézi a' dolgok lényegét, 's inkább buzog véreért, mintsem beérné, hogy secundaria szerencsével, szájbetömvé vagy szólván, jól tartsák honát, és ez illy alku által örökre elütessék nemzeti és alkotmányos boldogságtul, természetes mondom, ha megint az így látó teli daczczal, inkább mindent koczára bocsátni, sőt mindent pusztulásnak hajtani kész, mielőtt valami secundaria, alkotmány és nemzetiség nélküli szerencséről csak legtávolabbrul is szót hallani akarna.

Az egyik, noha ő is jobban szeretné az aequale 100at, nehogy aequale 25tel ki legyen fizetve, mitül fél, elfogadja inkább az aequale 50et; a' másiknak ellenben nem kell kevesebb, mint aequale 100, mert ő jó jogában (?) 'sat. bizván, szilárd kitűrnudással ennyit elérni bizonyos.

'S im fővonásokban, 's mennyire a' hely szűke, a' kérd's csiklandja, 's tehetségem határozott volta engedék, kijelelése azon különböző nézpontnak, mellyrül magyar hazánk political viszonyait bíraltatja—ha így mondhatni—az innen, meg a' tulzó!

'S im egyuttal szerencsétlen belviszálkodásink kuforrása 's legvalódibb oka is! Mert ezen különböző nézpont, ezen ellentételes felfogás uszit egyént egyénre, pártot pártra, minthogy a' de facto' embere senkiben, ki az éppen most e' öhozottak szerint például az aequale 50nel be nem éri, nem tud észrevenni őszinte hazafit, de benne egyenesen csak valami exaltált phantastát, vagy hiú házsártost, sőt egyedül hűtlen separatistát bír látni; midőn az „ex principio“ hőse viszont mindent, ki nem tapos daczczal mindent, mi csak egy vonallal állna is az aequale 100 alatt, egyenesen gyáva vénasszony-nak, vagy egyedül önelömenetelét szomjazó énesnek, sőt a' hazát minden áron eladni kész szégyenfinnek hirdet. Milly gyönyörű kölcsönös személyrűli vélekedés, méltánylat, 's innen természetes fakadó barátságos hangulat és egybehangzás következtében aztán ne csudáld oh magyar, ha erős phalanx helyett, már csata kezdete előtt, vert hadnak viseled bágyadt vagy forrongó szinét.

'S nézzünk vissza nomzeti nyomoruságinkra, melyek régi időkben dúltak 's most dúlnak a' hazán, 's nem fogjuk tagadhatni, hogy biz ezen különböző nézpont, ez ellentételes felfogás okozza öröki elágzásink, 's meg nem szűnő kutyas és macska közti rút belviszonyink valódi 's legmélyebb okát.

Mindegyik búsul és jajgat, hogy nincs „egyeter-tés“ köztünk, 's nem egy lát még mennyei átkot is her-vasztólag fekünni a' hazán. Ámde kérdem, körülmé-

nyink olly felszines, olly egyoldalú felfogása után, melyhez képest bécsi levegőben itél egyik a' magyar-nak lelki vágya fölött, a' másik ellenben úgy szólván a' hortobágyi pusztán bírálhatja a' közbiradalom szövevényes gépezetét, és egyik sem tudja kellőleg két szempontból bírálni magyar és állodalmi helyzetünket; kérdem, illy felszines, illy egyoldalú, minden méltánylat nélküli felfogás, s innen okvetlen burjánzó viszonti ujhuzás és sárral dobálás következtében, ugyanilly hihetőség, s milly számítás után lehetne remélni, sőt követelve várni nemzeti harmoniát s illyessel okvetlen járó győzelmi erőt? Nem nem, illyest csak a' felszines hig velő, meg a' sok olvasástul kifécsamult ész, és a' hiuságátul elvakult énes reméllhet -- valóban senki más.

Átokról szólott? 'S igaz, illyes fekszik, de nem a' hazán, hanem azokon, kik vagy nem örzik köblükben elég hűséggel vérünk két palladiumát, nemzetiséget és alkotványt, vagy nem tudják, tán nem akarják, magukat azon házassági viszonyba elegendőleg belé gondolni, 's abban keresni Hunnia felvirágzásának alapját, melly viszonyba iktata minket a' sors, mellyben t. i. az ausztriai közbiradalomhoz állunk, 's mellyben, bár akarjuk bár ne, fel kell lenni szerencsénket.

Egy híres francia publicista szerint bajunk — a' mennyire illyes nemzeti és alkotványos mezőn teremhet — nem egyéb, mint „az igen is kevés,“ meg „az igen is sok“; vagy más szavakkal: hogy egy rész nem képes vagy nem akar a' magyarok helyzetébe tökéletesen belé képzelkedni, 's ekkép se magyar nemzetiséget, se magyar alkotványt nem méltányol eléggé, sőt mindkettőt egyiránt fitymálja; másik rész ellenben nem képes vagy nem akar a' közbiradalom viszonyaiba elegendőleg belé illeszkedni, 's ehhez képest pajkos nótelenként nemcsak nincs elég méltánylattal házassági viszonya iránt, de botor jó kedvében egyenesen úgy cselekedni hajlandó, mintha egyedül állna. Mikből aztán a' nemzeti és alkotványos „igen is kevés“ és „igen is sok“ veszi kimaradhatlan eredetét.

'S ha most valaki azt tudakolja tőlem, hogy ugyan ismerek-e a' mi magyar nemzeti és alkotványos asztheniánk 's hyperstheniánk ellen valami gyógyszert, úgy hogy az e' két tekintetben „igen is kevés“ és „igen is sok“ átkát megszüntesse, vagy ha nem is eszközölheti azt egészen, legalább a' józanabb körökből kiküszöbölje, 's egyedül az ujhuzók és házastorsak par profession csapatékiba (coterie) szorítsa; ha valaki illyest tudakolna tőlem, mondom, annak azt felelném: hogy ismerek biz én illyes gyógyszert, 's pedig igen egyszerűt, mellyel — közvetőleg legyen mondva — már többször ajánlkoztam, de senkinek sem kellett, 's melly csak abbul áll: hogy a' bécsi levegőben élő „de facto“ embere illő méltánylattal legyen elvek és kötések iránt, 's ne becsmérelje azokat, kik az élet tengerén tán kellelten tul is kapaszkodnak illyféle talpakra vagy hajótörési gerendákra, mert ez, ha nem több, minden esetre „respectabilis“; Hortobágyának „ex principio“ hőse viszont ne hirdesse mind azokat „pele mele“ mindjárt vén-asszonyoknak, gyáva hivatalvadászoknak, sőt hazaárulóknak, kik éppen annyi zajjal 's pompával, mint ő, nem járják el a' fris magyart 's Rákóczyt, vagy mint Pest körül mondják, a' „reszelőt.“ És naponta fog kevesülni a' baj; mert servilismus és dacz helyibe mindinkább fog férni kölcsönös méltánylat állani, 's ekkép naponta nagyobb lesz Magyarországból azok száma — éssit vigyázzunk — kik nemzeti és alkotványos ügyben a' lehető legférfiasb progressio után fognak sovárogni ugyan szünetlen, azaz, semmi nem fogja őket kielégíteni, mint az aequale 100, de azért más részről azt sem fogják soha is szem elől szalasztani, hogy némieket csak az idő érlelhet meg, 's e' szerint semmi olly nemzeti és constitutionalis ugrásokkal nem fognak állni elő, vagy legalább illyesekkel nem erőltetni, ingerelni sőt kétségbe hozni az illetőket, melly ugrások ha illenének is constitutionalis Magyarországhoz, a' közállodalomhoz tán ugy illenek, mint illik ökök szemre. Mert ha így teendének, akkor török szakad. Ennél nagyobb szerencsétlenség vérünket pedig nem érhetné, mert most legalább sokkal hihetőbb, hogy az egybezárt elemekből elvégre nem magyar és alkotványos, de közbiradalmi rend fejlődnek ki.

Mindaddig ennél fogva, míg bizonyos rész örökleg csak azt pengeti: „mi közünk nekünk magyaroknak ahhoz, illik-e ez vagy amaz a' közállodalom gépezetében, ha illik miénkbe“, mindaddig, míg illy thema lesz a' divatos, mondom mindaddig soha nem fognak érne „elérhető czél“, 's így tovább; mert ha egy rész pengeti e' themát, akkor az erkölcsi mathesis retaliatioi törvénye szerint lesz megint más rész, melly meg nem szü-

nőleg e' következő thema szerint fog cselekedni: „Ez jó és hasznos az egész állodalomra nézve, lépjen tehát életbe, bár tessék az aztán a' magyarnak, bár ne.“

Telekdijsi tervemre alkalmazva az itt elősoroltakat, én tehát mind ezek után válaszul és felvilágosításul, a' felhozott, kormányt illető megjegyzésre ezen sorokkal végzem be vitatásomat, 's azzal e' jelen cikket:

A' kormány, feltéve, hogy telekdíji eszmém magára vonja figyelmét 's megnyeri hajlamát, bizonyosan — én legalább így vagyok meggyőződve — szabad kezet, azaz, constitutionalis befolyást fog nekünk a' bejött pénzek kezelése 's mire fordítása ügyében engedni. Országgyűlésről országgyűlésre meglesz a' törvényhozás által ennél fogva alapítva, mi mindenre legyen fordítva, 's áltáljában mikép és kik áltál legyen kezelve a' hazába közvetlen fektetendő „javít-pénz“, mint nemkülönben a' gyümölcsözésre privátoknak kiadandó „segít-tőke.“ Szintugy vizsgálja a' törvényhozás országgyűlésről országgyűlésre a' végbevitteteket, és számol minderről; szóval: a' nemzet alkotványos elvek szerint rendelkezik sajátjárul.

'S ki ennél kevesebbet kíván, nem emberem; sőt ha illyest, nemcsak minden alkotványos elvek, de még a' legközönségesb, 's úgy szólván kötelességben járó méltányosság elvei ellenére, a' kormánytul nem nyerrünk, én leszek első, ki legott visszavonom eszmémet, 's mindent elkövetek, hogy ne legyen abbul semmi, habár kopár marad is a' hon, 's két garas helyett holdonként zsarnokilag tíz garast raknak is hátamra; mert kifejlett nemzetiség és alkotvány nélkül én csak tengést képzelhetek, de életet nem; miszerint az aequale 100 tul imputatiokint elfogadom ugyan az aequale 100 is, 's nem vagyok elég bárdolatlan, taragatlan és gyalultatlan, hogy rögtön a' hat láb hosszú deszkát a' három láb hosszúhoz akarjam illeszteni, azaz: ollyasokat követelni legott, mik constitutionalis Magyarországra nézve tán illenének ugyan, de nem illenek a' közállodalomban még; miszerint mondom, imputatiokint az aequale 100 bul az aequale 100 is elfogadom, pedig hálával, míg ellenben de még az aequale 99 ért sem akarnám örök áruba bocsátani az aequale 100 at, 's ez áltál utját vágni egykori kifejlésünknek, 's idő és hazai hűség érlelte szebb jövődönknek.

Telekdijsi eszmém, 's mind azon remény, mellyel legalább én kötök annak életbelépéséhez, a' most előadottak után, mint a' nyájas olvasó észrevenni fogja, tehát nem altatták el constitutionalis éberségemet, 's nem nyomták el azon féltékenységet, mellyel a' nihil de nobis sine nobis' elve iránt viseltem mindenkoron, 's fogok viselteni végiglen.

Ámde ha így szólok, más részről én vagyok megint az, ki nyíltan kárthatom mind azon constitutionalis hyperstheniát, mellyhez képest nem egy hőse a' honnak, tudja az ég milly teoriák tömkelegiben keringelve, a' kormánynak minden befolyását paralysálni, sőt egyenesen megsemmisíteni kívánna.

Már ki így, az hasonlag nem leli bennem embe- rért; sőt ha a' kormánynak, eszmém alkalmazását tekintve, semmi befolyás nem hagyatnék, megint én volnék első, ki gyökerestül megsemmisíteni iparkodnám azt; mert véremhez eskümem nemcsak azt tartja, hogy nemzetiséget 's alkotványomat felsőbb veszélyeztetés ellen ójam, ámde hogy nemzetem e' két palladiumát minden anarchiai szétbomlástul is védjem; ha pedig elégtelenségünk daczára mindenből ki akarjuk, némelly magasatosak eszméje szerint zárni a' kormányt, kik, mint sasok a' rideg magasokban, úgy ők a' constitutionalis hypersthenia rideg austeritásaiban tetszenek maguknak: akkor okvetlen minden legexcentricusabb szétágzásnak indul eleinte, mit honunk gyászosnál gyászosabb eseményei untig bizonyítanak, innen pedig elmulhatlanul minden tökéletes dissolutióba 's anarchiába lesz süllyedni kénytelen.

A' kormány tehát minden bizonynyal fen fogja az eszme alkalmazásában tartani alkotványos jogát, 's pedig annál inkább, mert a' fejdelmi telkek aránylag szintololy díj alá esendők, mint a' hon bármilly ingatlana.

Ezt azonban, ki honunknak valósággal nagyobb kifejlése után sovárognak, mintsem hogy felemelése végett ábránd ábrándra, indítvány indítványra, terv tervre halmozassék, de életbe ne lépjen semmi, minden bizonynyal nemcsak tökéletesen helyeselni fogja, de lehető legnagyobb szerencsétlenségnek tartaná, 's így azon felette busulna, ha a' kormány elég gyöngye volna, illy jogaibul magát egészen kivetkeztetni hagyni.

Nem nem, illyest a' kormány tenni soha nem fog; midőn más részről bizonyos vagyok, saját alkotványos befolyási jogunkat sem fogja csorbítani akarni. És ek-

kép in ultima analysi tán csak az fogja telekdíji eszmémet csorbítani, sőt meggyilkolni, ki vagy „plus royaliste que le roi même“, olly anticonstitutionalis elveket fog annak alkalmazásában megálapítani akarni, mellyeket teljességgel el nem fogadhat a' nemzet; vagy viszont az, ki „plus constitutionnel que la constitution même“, olly republicai vagy sehol nem létezett theorai status-hyperbolákba fogja az egészet öltöztetni akarni, mikép csak gyáva kormány adhatná azokra sanctióját.

A' kormánytul én mind ezekhez képest nem tartok; de annál erősen tartok, megvallom, e' két utolsó s; eciesztül, vagy inkább, e' két utolsó speciosnek „tul royalista“, nemkülönben „tul-constitutionalis“, nem fizetési, és Magyarország boldogságát egyedül saját önkénykedő, vagy rendetlenségi negédükben kereső hátulsó kapui ul, mellyektől oh egek ura, mentsd meg a' magyart, 's bizony mondom, „szebb reggel virad honunkra.“

Azon felgördíthető megjegyzésre egyébiránt, mikép azon okbul, mert én vagyok, eszmémet tekintve, a' kormánynak az itt elősorolt vágásokbani eljárásáról bizonyos, még éppen nem következnek a' nézet helyesége 's áltáljában a' kormánynak irántunk i őszintesége: e' megjegyzésre azt válaszolom, vagy inkább az eddig előadottak szerint azt ismételtem: hogy én távol vagyok szeretetet, sympathiát, sőt még csak különös őszinteséget is vagy követelni vagy affectálni akarni kormányunktól vagy kormányunk iránt. Status-viszonyunkat én kölcsönös és köz érdek alapjára állítom, 's ehhez képest e' tekintetben nem látom más kellékek elkerülhetlenül szükséges létét, mint érdekeink megismerését.

Már a' közállodalmat illetőleg, az érdek világos, 's nem egyéb, mint Magyarország lehető legfelvirűbb kifejtésének minden módon elősegítése, melly a' közbiradalom többi kiegészítő részeinek érdekeivel nem ütközik egyenesen szemközt egybe, 's e' tekintetben, legyünk méltányosak, mert csak a' méltányos lehet valódi szabadságra szert, ugyan nem jött-e, 's nem jön-e kormányunk már 1825 ik év óta, 's ekkép tizenhatsz év leforgása alatt azon kérdéseket illetőleg, mellyeknek életbehozásátul leginkább várjuk felvirágzásunkat, egyenesen előnkbe, 's mi több, nem eszközlük-e mind ezt, a' legdrágább idő elfecsérlése daczára, olly csinján, olly egészen a' „laissez nous faire“ nekünk annyira tetsző themája szerint, hogy valóban ki még most is alkotványos féltékenységtől béközva, még mindig erősebben retteg nemzetiség 's alkotvány elleni agresszióktul a' kormány részéről, mint rettegne egy tökéletes dissolutióra okvetlen vezető nisusnak mindenből mindinkább kikütnő symptomáitul, azt én legalább álmaibul kivenni nem tudom.

A' közállodalom érdekében van, Magyarországot felemelni, erősíteni; 's ezen érdek kormányunk főemberei előtt világos; ámde mi saját érdekünk sem egyéb, mint fölemelkednünk, erősödnünk: fogjunk tehát kezet, vessünk tehát vállat, segítségünk egymásnak, utilizáljuk egymást. Ez az én nézetem, 's még akkor is az lenne, habár — mit egyébiránt távol vagyok saját meggyőződésemül adni — végözölünk divergáló volna, 's a' kormánynak némelly emberei egyedül azon rejtett ok miatt akarnák honunkat felvirágzásra segíteni, hogy azt annak idejében — mert most bizony nem arra való — jól megfejhessék.

Mégezen ok sem hátráltatna, hogy felemelésünk 's felvirágzásunk ügyében, a' kormányt őszintén ne segítsem, 's hálával segítségét el ne fogadjam; mert minden kornak megvannak veszélyei, de segédszerei is, 's ekkép mit ma vetendünk el honunk felvirágzására őszintén, azt jövő nemzedékek szintololy szintel lelkülettel meg fogják tudni minden veszélytől őrizni; 's ha nem, ám akkor mi legalább becsülettel fogtuk állni a' szent hazafiság mezejét. (Jövő számban öv. folytatása.)

Gr. Széchenyi István.

Országgyűlési közlemény.

Kerületi ülés oct. 3kán. Elnökök: Kiss, Kraszó, Abaffy, Árva. Jegyző: Szentkirályi, naplővivő Botka, kezdete 9 1/2 vége 2 1/2 d. u. Megkezdetvén folytató ag a' királyi városok rendezése iránti tanácskozás, egyedül a' 60 ik §. idézte volt magára a' KK. és RR. komoly figyelmét és vitatkozását. — Az idézett 60 §. szavai így hangzanak: „A' város szabályit nyomban végre is hajthatja; mindazáltal, hogy a' szabályok minden időben visszavételökig érvényesek legyenek: szükséges, hogy a' magy. kir. httanács által helyben hagyassanak; e' végből tehát a' kir. városok alkotandó szabályait alkotásuk idejétől számítandó egy hét alatt

e' korm...
ve egy m...
van a' K...
határozat...
terjesztés...
tetnék is...
sára néz...
szabadsá...
városoka...
másik m...
áll épen...
érti. Van...
digi tart...
's meger...
most más...
hogy az...
nyelhesse...
vényinkk...
hozhatna...
szüksége...
ja az elle...
a' polgár...
sabban c...
politikai...
ső szeme...
elé illy Jo...
től 's ha...
len mikér...
zük a' sz...
tatni? V...
kötőfelé...
rok rész...
volt a' m...
hogy a' h...
gyáraban...
unnan po...
het hogy...
megerőte...
nak. Ma...
misíti. I...
hajtatott...
datik a' h...
,,nesze...
kedve jö...
is 's azt...
a' zsidó...
iránt ho...
mégis v...
hogy a'...
és szállá...
lasztmán...
mok elő...
tehát szó...
el; 's h...
nyilván...
vényesle...
nak töm...
néhány...
bára csa...
gyik, mi...
marad...
más tárg...
kötő vár...
köztörvé...
delkezne...
a' crim...
eseteket...
hozatal...
vezési, r...
szóló m...
ki indít...
tését is...
a' törvé...
jövahagy...
zonysa...
hatlanul...
megyei...
tisztán f...
desur is...
hasonló...
nem mo...
nyeb m...
nak el n...
jogot ne...
alkalma...
nál fog...
tenni fog...
van nek...

e' kormányszékhez fölterjeszteni kötelesek. Errendőve egy m. követ elmondván, miként az összeütközésben van a KK. és RRnek a' rendőri szabályokra nézve tett határozatával, melyeket szükségtelen a' httanácshoz fölterjeszteni megerősítés végett; továbbá: így veszélyeztetnék is a' municipalis kiváltság a' szabályok hozhatására nézve, szóló e' tekintetben a' megyékkel hasonló szabadság 's függetlenségbe kívánván helyezni a' kir. városokat is. Okokkal mondott ellen az indítványnak másik m. követ. Jelesen a' rendőri szabályokra nézve nem áll épen úgy a' határozat, mint azt indítványzó követ érti. Vannak törvények, melyek rendelete szerint eddigis tartoztak a' kir. városok statutumaikat jóváhagyás 's megerősítés végett a' httanácshoz fölterjeszteni, 's most mást rendelni veszélyes; mert arra is ügyelni kell, hogy az illy statutiarius jog és hatalom a' többit el ne nyelhesse, 's minthogy csakugyan kimondatik, hogy törvényinkkel összeütközölő szabályokat a' k. városok nem hozhatnak, ezt pedig szélesen értelmezhetni, csakugyan szükséges a' fölterjesztés, másként a' httanács sem fogja az ellenőrséget kezelhetni. A' statusnak kötelessége a' polgárokat azon helyhez, melyben születtek szorosabban csatolni, ezt pedig úgy teszi, hogy minél több politikai hatást adjon, mert a' hazához kötő láncznak első szeme a' család, a' város. Ugy de a' polgárok eddig elé illy jogokkal nem bírtak, sőt elzárva is voltak azoktól 's ha most illy jogokkal birandnak, ennyi hatóság ellen miként gyakorolhat a' kormány ellenőrséget? Nézzük a' sz. k. városi hatszázezer lakost, miként fog igazgattatni? Választott bírák által? Ez Janus, melynek képe kétfelől néz, sőt leendnek is, melyek a' város, a' polgárok részire elhanyagoltatni fognak. Eddig is tulerős volt a' municipalis jog; hát még ez által? Tegyük föl hogy a' hatalmas többség részvényes leend valamelyik gyárában 's azt fogja határozni, hogy a' polgárok másuttan posztót nem vehetnek, venniök nem szabad! Lehet hogy azt határozzák, mikép a' polgárok tetemes megerősítéssel is rézereszatornákat csináltassanak. Majd felterjesztik a' httanácsnak, ez megsemmisíti. Igen! de már késő, mert a' határozat végre is hajtatott. Az illy felterjesztés által tehát nem egyéb adatik a' httanácsnak ellenőrségi gyakorlás végett, mint: „nesze semmi, fogd meg jól!“ Lehet hogy Kassának kedve jó bányavárosi czimert kitűzni tornyára, mint tette is 's azt mondja, ő bányaváros 's nem ereszti be lakni a' zsidókat, mint tette is. Pest város sertésus árulása iránt hozott statutumot 's bár a' megye ellenmondott, mégis végre hajtatott. Hát ha még azt is határozzák, hogy a' megyei tisztviselőknél szállástadni nem fognak és szállásaikból kiharancsolják? átlátta mindezt a' választmány is, 's azért rendelte épen, hogy az illy statutumok előleg fölterjesztésnek megerősítés végett. Kéri tehát szóló, hogy a' választmány véleményét fogadják el; 's ha a' httanács 3 hónap alatt megerősítését nem nyilvánítja, csak akkor legyenek az illy statutumok érvényesek. Pártolák szólót, az ellenvéleményük okainak tömérdek tábora ellen küzdhetni egyedül elég erőst, néhányan; de kik, némely új okok elmondása közt jobbra csak az előadottakat ismétlék. Említé ezek közül egyik, miként ha az 58. §t. nem is lehet másként értelmezni, mint azt imént szóló követ eléadá, mely másik szóló m. követ szerint az 59. §nak egyenes következtése, ki indítványzó a' 60. §ból a' „nyomban“ szónak kitörlesztését is; szóló szerint a' szabályok nem egyebek, mint a' törvényhozásnak kifolyása. Már ha törvényt a' fels. jóváhagyása 's megerősítése nélkül nem hozhatni: bizonyosan nem szabályokat is; és így a' felterjesztés mulhatlanul szükséges. Továbbá: nagyon különböznek a' megyei és városi hatóságok egymástól: mivel a' megyei tisztán fenálló hatóság, a' kir. város ellenben néhott földesur is, 's illynemű érdekei vagynak. Ha megyeihez hasonló, tisztán fenálló hatósággá leend a' városi, szóló nem mond ellene, de míg földesur, ott hol birtok 's egyéb magányérdek foroghat és forog fen, addig olyanak el nem ismeri 's a' megyékéhez hasonló statutiarius jogot nem ad, mivel ez még több surlódásra adna egy alkalmat mint már eddig adott. Ésha eddig illy statutumnál fogva történtek visszaélések, ezentul még inkább történni fognak. Nem élünk mi republicában, egy hazánk van nekünk, 's mindenben egységre kell törekedniünk, 's

ki ezen egységnek nem barátja, az nem barátja a' hazának. Kív. szóló az 59. §ból azt látja, miként a' városoknak határ van téve a' szabályok hozatalára nézve, de látja azt is, hogy a' városok e' tekintetben tulis mehetnek a' határon. És ha még is a' köv. §. szerint nyomban végre is hajthatja utóbbi nemű statutumát: már tulment a' törvényen is, mi annyival sajnosabb, mert meg is károsított valamely egyedet 's ekkor már késő is, hiába is a' fölterjesztés. Ennélfogva szólónak nem elég az 1790. 12. rendelete, hanem nyíltan kimondatni kívánja, hogy a' városi statutum a' httanácsnak előleg mindenestire jóváhagyás 's megerősítés végett fölterjesztessék. Arra nézve, mit az ellenvélemény egyik szónoka monda, miként a' végzés és szabály közt igen finom 's alig észrevehető a' különbség: szóló szerint igen is nagy és lényeges, mert a' végzés nem más, mint a' szabálykövetkeztése. A' választmány is, midőn véleményét kimondotta a' 3ae 2usból indult ki; tehát a' szabály nem bírhat erővel, míg a' httanácsból meg nem erősítették. Még rosszabb lesz a' polgárokra nézve, ha törvény elleni szabályok nyomban végrehajthatnak, 's ennélfogva szóló is kívánja a' „nyomban“ szó kihagyását. Végre egy m. követ kérdé, hogy ha a' httan. csakugyan megtagadhatja a' törvény elleni statutumtól a' megerősítést: érdekében van e' honnak illynemű statutumokat végrehajthatni engedni. De hozhat a' város megegyi statutiarius körbe vágó statutumokat is, 's ezek végrehajtását is rendelni érdekében van e' honnak? Lehet hogy egy 3ik kárával történnék a' végrehajtás, 's ennélfogva a' felterjesztés mindenestire szükséges. Az ellenvélemény első szónokát 's indítványzót pártoló m. követ ellenben több törvényt idézett, melyek szerint a' városok is hozhatnak szabályokat függetlenül. Másik a' fölhozott visszaéléseket annak tulajdonítja, mivel eddig a' kir. városok zárt ajtókat tanácskoztak, 's mindent a' zárt körű működésnek tulajdonított. Szóló a' végrehajtó hatalom körét az 1791: 12. rendeletében találja. Nem hiszi, hogy ha a' városok szabad állást nyernek, magok és jóllétük ellen hozzanak statutumokat. 3dik, a' másik vélemény főszonekának felelt. Jelesen: azon elv, mellyel fogva az indítványt legelőbb ellenző szólót, nem egyéb mint a' nép iránti bizalmatlanság következtése, mert szerinte a' nép csend, jó rendnek, szóval mindennek ellensége. Szóló előtt igen világos, hogy ha a' kormány a' nép iránt bizalmatlan: ne csudálkozzunk hogy a' nép is ellentétbe teszi magát. Kívánatos é az illy viszony, mi illy discussiókból mindig mélyebb gyökeret ver a' nép és kormány közt? itéljék el a' KK. és RR. kéri szóló ne alkalmazza ide hogy a' nép a' kormánynak ellensége; mert ha annak nem nézzük; nincs ok miért korlátolni. A' nép legjobban ismeri önmagát és szükségét, 's ez által legjobban is tudja magát kormányozni 's a' kormánynak mégis segítségül van. Midőn constitutionalis szellemben akarjuk a' kir. vsok elrendezését 's ezen jogotólök megtagadjuk: lelket veszünk el a' munkának. Sz. felolvasta a' rendőri törvényjavaslatot, de elhallgatá a' motivációt (Sz. igen de a' motivatio nem törvény). Nem lehet mást tennünk, mint meghatározni, hogy a' hatóságok szabadon hozhassanak szabályokat. Merné e' Sz. akarni hogy ezt a' hatóságok ne tehessék, 's mindenben egyedül a' kormánytól igazgattassanak. Ha a' végzés a' szabálytól külön fog értelmeztetni, a' kormány azt fogja mondani, hogy az szabály, a' hatóság azt hogy végzés, és ez örökös surlódást fog okozni. Mi a' megyéknek szabad és törvényes: legyen az a' városoknak is, mert másként a' kitűzött magos czél el nem érhetik és itt minden argumentum, mi a' városok ellen állana, kétszeresen állana a' megyék ellen is. Nem áll hogy így kormányozni, ellenörködni nem lehetne, mert tartsa csak magát a' kormány evidentiában a' városok irányában, meg fogja látni hogy lehet. Nemcsak statutum de végzés által is meg lehet a' törvényt rontani, mert amaz jóvendőre szól, ez pedig tüstint végrehajtatik, 's azért mindig minden végzés felterjesztessék é? Tudja minden hatóság azon érzékeny pontokat, mellyek közte 's a' kormány közt surlódást okozhatnak 's azokat igyekszik gondosan kikerülni Sokkal könnyebb úgy kormányozni, hogy bár a' törvényes statutum végrehajthatassék is, de később csakugyan megsemmisítetik, mint mindenre felügyelni akarni. Magyarországon még faluk is hozhatnak statutumokat, 's vannak statutumokat magokban foglaló foliant könyveink. Ki kell tehát mondanunk, hogy a' városok is hozhatnak szabadon statutumokat. 4ik szóló nincs azon gondolatban hogy ha valaki rosztat tehet, tehát jót se tegyen. Az idézett visszaélések megtörténhetnek megyéknél is, — de azért nem fogná Sz. érdemes követe kívánni, hogy proppobatione fölterjesztessenek. Eddig a' városok a' Httanács gyámjoga alatt voltak 's még is történtek vissza-

élések; hagyjuk most őket magokra, hozhassanak statutumokat, megmaradván mindazáltal a' consiliumnak a' jus supremae inspectionis, 's hatalmában állván különben a' törvényteleneket cassálni. 5ik szóló a' „nyomban“ szót, mert lényeges értelme van, meghagyatni kívánja. 6dik, fontosabbnak tartja ez ügyet a' honra nézve mint magát az urbéri kérdést, de kényesbnek is; mert ha belszerkezet elrendezése nélkül a' városok szabadabb lábra állíthatnak és szavazatot nyernek, ki meri mondani a' nemzet őket egyenesen maga ellen állítná. Ennélfogva szóló a' városokat szabad, független állásba kívánja helyezni, 's e' tekintetben a' szerkezetet sem tartja elég szabadnak, hanem szük értelemnek, mivel a' „jóváhagyás“ a' teljes szabadságot nem feltételezi 's helyette „felügyelést“ kívánt betétni a' 63 §ba, 's ekkor a' 65 és 66 §k ki is maradhatnának. A' provincialis idézett érdekek szólót vissza nem tartóztatják: mert ettől csak mostani állásukban lehetne tartani; ellenben ha szabadokká tétetnek, ország törvényei 's magok ellen bizonyosan nem fognak statutumokat hozni. Nem áll azon ellenvetés is, hogy a' születési rang miatt a' városok nem lehetnek hasonlók a' megyékkel, mert ha ezt védjük: akkor ne tüzzük ki az érdek-egységet, hanem maradjon minden úgy, mint volt. De ezt maga az úgy nyilatkozott követ sem akarja, mint a' ki tegnap is a' curialis nemeseknek városi hatóság alá vetésében olly szabadalmüleg nyilatkozott. Az idézett pesti sertésus iránti statutumra nézve: kihagyta az érdemes követe, hogy épen azt a' httanács helybenhagyta, 's ezért kell épen csak a' felügyelési jognak maradni. Utána egy városi követ nyilvánította, miként ha a' coordinatio mellett is tartoznak a' városok statutumaikat megerősítés végett fölterjeszteni: akkor semmit sem nyernek az elrendezés által. Mondott egy példát, mellyben városa, municipalis jogánál fogva szabadalmüleg rendelkezni kívánván, a' httanácsból nem pártolatott, végzése megsemmisített. De mondott esetet is, midőn szükséges a' statutumokat nyomban végrehajtatni. 8ik szóló m. követ monda: miként Sz. követe beszédét az lengi át, hogy a' polgárok boldogságát centralizált kormányzástól függeszti föl, mit szóló helybenhagy, azonban bár a' római republicának 's Éjszakamerikának jelenleg centralizált kormánya volt 's van is: ez Magyarország körülményinél fogva honunkban nem alkalmazható. Magyarországon most két elem van, a' centralizált kormányt czélzóké ugymond, és a' constitutionalistáké. Igaz, mindegyik rendet akar, de különbözőképen czéloz. Például! ha az eskütszékbe nem hoztatnak is, rend lesz, de szabadság nem. Voltak esetek, midőn a' kormány a' megyék statutiarius joga ellen is rendelkezett, minő volt a' pesti eset, nem azért, mintha ezen megye törvényteleniséget, igaztalanságot követett volna el, hanem mivel az mondatott: hogy a' törvényhozást meg akarja előzni. 'S midőn ezt megye ellenében tenni tudta 's volt ereje, nem lehetett é akkor Kassát törvények korláti közé szorítani? Mországon egy bizonyos átalakulásnak néz elébe; Mországon nem örülhet ugy érdekvizonyainak, mint az örökös tartományok. Nem privilegialis rendszerben, hanem alkotmányban ért szólo szabadságot, de e' tekintetben Mországnak alkotványa nincs, 's privil. rendszere a' jóvendőnek nem hizeleg. Lehet esct. midőn a' kir. városokra szüksége lesz a' nemzetnek 's e' tekintetből azokat szabadoknak kívánja 's ennélfogva a' statutiarius jogot nekik függetlenül megadatni kívánja. Utána felszólt még egyszer a' másik vélemény vezére, mondván, miként szabály és végzés közt azon különbség létezik, hogy a' statutum törvény pótléka, a' végzés pedig nem az. Különbözik a' város a' megyétől, mert midőn ez tisztán politikai statutumokat hoz körülményinél fogva, az egy helyben lakó polgárokat magányérdek is vezetheti. Nagy baj az, hogy municipalis jogainkat nemcsak a' kormánytól, de még a' törvényektől is függetleníteni kívánjuk, mi szétágzást idéz elő; 's ez hazánkban vajmi káros. Kívánja ugyan ezen mindenben megáldott, de még is szegény hazának boldogságát, azonban nemz. nagyság, nemz. egység nélkül lehetetlen, nem létezik. A' nemzeti érdek mindenkor veszélyeztetve van, ha ellene hangosan szól 's áll a' provincialis érdek. Tapasztalás tanúsítja, miként eféle czélzótt boldogságok, többnyire csak papíron maradtak, 's maradnak is, míg az isteni végzés olly törvényhozással 's kormánnyal nem áldja meg a' hont, melly szigorú pontossággal tudjon eljárni 's mig megjő az idő, mi a' polgárokat nemz. egységre olvaszsa össze. De ha a' városoknak joguk lesz, szabad és független, hogy egyik maradjon hátra, másik előre menjen: ekkor bizony ellenőrség nélkül kormányozni, haza boldogságára nem vezető ut. Felelt az ellenvéleményük egyik vezére, miként előtte szóltak sok okaiban osztozik, de

ha nemcsak a kormány, hanem nemzet érdekeit is tekintjük, a nemzetnek garanciával kell birni amaz ellenében. Ha a ministerek felelősek s a fejedelem olly felelősként adni kénytelen a kormányt, kik a nemzet bizalmát bírják: akkor igen is biztosítva látja a nemzet érdekeit. De ebben az imént szolt követ ur nem tett indítványt. A consilium talán azért nem helyesle a megyék statutarius jogait, mivel azt hiszi, hogy mint collegialis testület mindenre rá ér. A municipalitásnak 3 ága van: 1) választja magát, 2) ellenőrökdi és szabályokat alkot. 3) Ezeket végrehajtja. Midőn a büntető könyvtárgyaláskor a megyék municipalitásáról szó volt, a most ellenző követ urak akkor is elleneztek ezt. De hiszen nem ugy kívánjuk rendezni a kir. városokat talán, hogy subordináltak legyenek, hanem hogy bennök minden kellék meglegyen, mi fontartást feltételez. A törvény csak generalis elveket állit föl, s a statutomok pótolják ki a specialitásokat. Ha ezt átadnók, akkor a megyék szabad munkássága gátoltnék. Epen Kassa példája mutatja, hogy ha a h. tanácsnak több hatalom adatnék, még több időt venne az el tőle, midőn most sem érhet mindenre. Ezutáni mondásai csak előtte szolt elvbarátinak okait igazolák. Kőv. szónok is kívánja a városok független állását, s a statutarius jogot nekik megadni. A jóváhagyásérti "felterjesztést" szinté pártolja, de nem évnegyedenként, hanem tüstint mihelyt a statutum meghozatik; ne hogy amaz esetben a kormány fűrkésző embereket legyen tartani kénytelen. Utána szolt csak azért sem pártolja a megerősítés végetti fölterjesztést, mivel ebből az következnék, hogy a megyéknek is föl kell terjeszteniök. Egy már nyilatkozott követet a "nemzeti egység" megpendített szövege ismét nyilatkozásra idézte föl mondván: ha a francia nép mindenét föl tudta s akarta áldozni nemzeti nagyságáért Napoleon alatt: bizonyosan fogná azt tudni és akarni a magyar is. De mitétezt a nemzet bizodalma irányában 2dik József császár alatt? mi 1806ban? mi a nemzetiségre nézve? Mi Fiuméra Triest ellenében? Mi Erdély's a részek visszacsatolására nézve? Mi most Horvátors. ellenében? Mi a magy. nyelvne nézve 1790 óta? Hatények volnának irányunkban, szolt mindent, még polgári jogait is át adná. Mig ez ugy lesz, feltételeknek kell lenniük municipalis jogainkra nézve. A vitatkozás eredménye, miként szavazat lön, s 31 megye mellett 15 a javasolt módosítás ellen a szerkesztetmagadásra szavazott.

LXX. ker. ülés oct. 4. Jegyző felolvasván a kir. városok elrendezését tárgyzó 61 stól a 67ig, semmi változtatás és észrevétel nem tétetett. A 72ik §. tartalmán két m. követ utasításnál fogva kíváná a kir. városban lakó curialis nemeseket rendőri s büntető tekintetben kir. városi hatóság alatt nem lenni, s így a már e tekintetben meg tett határozatot megváltoztatni, azon okoknál fogva, mert így a 1ae 9us megsértetnék továbbá ez nemis lehető, nem is célszerű; így más hatóság jogai sértetnének; nem lenne sem törvényesség, sem igazság s a többi — De ezen okok ellenében is, elnököleg kijelentetett, hogy — marad az előbbi ide vonatkozó határozat. E hirtelen mult vita után, komolyabbat idézett elő a 73 §. tartalma. Jelesen: egy m. követ kimondá, miként itt az idő és szükség, hogy a város körületének értelme tisztán és világosan határozassék meg, addig szolt jelen §. tartalmához nem is szolt. — Vagy pedig elvet kell meghatározni. A szolt, s őt a definióra nézve pártolók főoka vala, hogy a körület az egész munkán fonálkint nyulik keresztül, s minden paragraphiba szövődven: egy fölött sem tanácskozhatni idővesztegetés nélkül, mig tökéletes nem lesz definitioja a körületnek. Nehezíté s késleté e vita eredményét, hogy némelyek "magányjogi tekintetben" mások territorialis bíróságra nézve a városi nemesi curiakra vonatkozólag, szélesb vagy szorosb értelemben szoltak, nehezíték a vita közt közbeszótt stylaris módosításajánlások, minthogy nem §. ként rendben, hanem tetszés szerint hol egyikre hol másira tétettek az észrevételek. Megkísértetett szoltok által az eladott nehézségek elháríthatása, meg a módosítások s kérdések elfogadása vagy egyesítése; de sem egyik, sem másik nem sikerülhete az ajánlás szerint. Három városi követ szolt leginkább a városok ügye mellett, s kérte a KK. és RRket, miként a curialis nemeseket, miután már ugy is rendőri és criminalis tekintetben személyökre nézve városi bíróság alá rendeltettek, miután a mostani elrendezés által azon akadály is megszünik, mi 1832/ban Somogy indítványára a városi követeket kívánságaiktól elüté: méltóztassanak városi bíróság alá rendelni magányjogi tekintetben, különösen

a házbérre, polgárok irányában levő s világos mindendósságait a curialis- és nem curialis nemesnek. — Pártolók egy szónoka azt mondá: miként a szerkesztetben keressük s akarjuk igazítani a hibát, holott institutioinkban van az s azért nem tudjuk alkalmazni. Álljunk el egy kissé privilegiuminktól; s ha személyileg városi hatóság alvetettük a curialis nemeset, nem foghatom meg, miért nem vethetnők birtokára nézve is. Vagy ki kell mondanunk nyiltan, a territorialis bíróság eszméjéből induva ki, hogy a cur. nemes a város kerületén kívül eső nemesi birtokból származható kérdésekre nézve nem tartozik városi hatóság alá! Utána szolt természetesen találja, hogy minden ember ki a város határában birtokos, városi hatóság alá tartozzék. Azt kell tehát analizálni, hogy a mely nemesnek a városhatárában is, azon kívül másutt is nemesi birtoka van, ha ellene adósság követeltek, ki legyen a bíró. A concursualis törvény ad ugyan itt némi felvilágosítást, melyben az adós birtoka van. Azonban itt az vezethette a bíróságot, hogy nemes ember nem folyt bíróság-választásba, mi a leglényegeseb jog. De ha most már választhatja a coordinatio szerint városi bíróját is, miért ne lehetne alá vetni? Tehetjük ezt nemesi kiváltás megcsorbitása nélkül; tesszük méltányosság tekintetéből. Csak ott támadhat némi kérdés, ha a nemesnek csekély városi s tetemes nemesi birtoka volna; de ekkor legjobb a hitelezőre bizni a bíróságot. Több észrevétel, módosítások ajánlása s czáfolatok után szinte szavazásra került a kérdés eldöntése, midőn imént szolt m. követ elmondá, miként: szavazás előtt tisztába kell jönnök az indítványról. Ha adósságra nézve városi bíróság alá vettetik a curialis nemes: akkor mindent megtettek a KK. és RR. Más kérdés a nemesi birtokok eredeti természete s kérdése. Mig a curialis főmarrad s bekebelezve nem leend: addig ezeknek megyei hatóságnál kell maradni. Az egész baj ott rejlik hogy a szerkesztett bajlódunk, holott előbb az elveket kell tisztán elhatározni, s csak azután tehetünk világos és tiszta definitiót a körültre nézve; szolt minden magányjogi tekintetben alá vetné a cur. nemes a városi hatóságnak, s csak azon nemesi birtokra nézve nem, mit a város kerületén kívül bir. Midőn erre egymás megyei követ felelé: a kerület definitiójának alapnak kell lenni, mire építsünk. Több, jelesen a 75, 77 és 78. §.ok értelme s irántek leendő tanácskozás, egyedül a körület definitiójától függ s a szolt definitiót, világost, tisztán érthetőt kíván. Ezen elv és definitio feletti párbeszéd, s nem annyira lényeges közbeszólások után, több ajánlt kérdés közöl köv. tétetvén föl: a városi nemesi curiak alá vettetnek e magányjogi tekintetben egészen, vagy nem a vár. bíróságnak? 38 megye Sellen, "nem" re szavazott. Szathmár és Nyitra nem szavaztak, Bács nem volt jelen. — Majd egy kis pótlék vita után a másik kérdésre: "azon violentialis kérdések, mellyek a curian kívül, a városban, polgári telken elkövetettek s nem criminalisok ugyan, de büntetendők, városi vagy megyei bíróság elibe tartoznak e"; 29 megye 12 ellen, városi-ra szavazott, a 3 slavonai meg sem kérdezték Szathmár, Nyitra nem szavazván, Bihar és Bács távol levén.

LXXI. kerületi ülés oct. 5én. Mai tanácskozás s vita tárgya a 81. 84ik §.ok köv. szavai valának: "A város szabályai és határozata minden lakost kövétel nélkül köteleznek. A város minden környékéhez tartozó fekvő birtokra a tulajdonos polgári állapotjára való különbség nélkül egyenes adót vethet. Kivethet a város közvetett (indirect) adót is; s ezt mindenki különbség nélkül minden állandó lakos fizeti. Kivethet a város közvetett (indirect) adót is; s ezt mindenki különbség nélkül fizetni tartozik." Alig olvastattak jegyző által föl e szavak, több megyei követ mondott ellen hogy nemesre akárminő adó is vettessék. Ellenben voltak kik a háziadót városokban lakó nemesre kiterjesztetni kívánák, de hadit nem, s egy m. követ indítványánál fogva, miként tudván, vagy legalább sejtven, mint állunk az adó eszméjével s minden vita csak idővesztés, miután egy m. követ különbséget tett a házi s e s bani vagy városi adó közt, egy másik pedig említé, hogy polgárvaktól eddig is fizetett a városi nemes s ez ezentul is maradjon így, de a curiak felett szavazat itéljen, már szinte szavazásra került a dolog. Kik ellene szoltak eddig az adónak, nem tudták föl fogni, miként lehessen felsőbb a megyei mint a városi nemes, s miért érdemeljen amaz több kedvezést, miat imez, holott ennek szabadsága csak azon törvényekben alapszik mint amannak, továbbá: megkívántatik azért ezentul is, hogy a

városi nemes is szükség esetében fegyvert fogjon, fegyverre keljen (insurgat.) Hát két terhet viseljen? adózzék is, insurgens is legyen?! Hajlandó levén a nagy többség, nyilatkozatában a szavazásra, miután egy m. követ, az általa fölött 3 kérdés közül kettőre felelet kétség alá sem jöhetvén, 3ikat hogy t. i. városi nemes személyes adó alá vettessék e? föl is tette: egy más m. követ, mint tegnapi, szinte a szavazás percében ellenmondott s beszéddel szélesb térre vitte mind a tárgyat, mind a vitatkozást. Okai valának: nem látja olly tisztán a kérdést, mint az épen előtte szolt. Tudnunk kell még előbb, miként a lott eddig városokban az adó s adóztatás. Vagynak olly városok, hol nem fizetnek semmi személyes adó; vannak ollyanok, hol a nemes vagy személyétől, vagy keresetétől fizet, mint szinte polg. birtoktól. Enek meg kell maradni ezután is. A személyes adó iránt nem vagyunk tisztában, mivel az adórendszer kidolgozva nincs. Fő kérdés az, hogy a nemes keresete után személyes adót fizessen e vagy nem. Ettől, senkit azért hogy nemes, fölmenteni talán nem lehet. Igazságos e vagy nem a személyes adóztatás: nagy kérdés, mivel személyes adóval az terhelhetik leginkább, kinek semmije nincs. Ha azért személytől fizetni kell, mert semmije nincs, mert városban él, szolt nem tud nemes és nem nemes közt különbséget tenni. A törvény s alkotvány a nemeset mindig csak megyében képzeli; s ha városba megy lakni, nem ugy állnak rá nézve az alkotványos tekintetek. A városi nemes belső szegény nélkül nem is tehetihogy ne fizessen polg. jölléteért, midőn látja, hogy nem nemes polgártársa fizet. Ezzel különbben semsértetik meg a privil. állapot. (Folyt.)

Budapesti napló. Fővárosi t. olvasóinkat ismételve figyelmezteljük azon ritka élvezetet igéző nagy hangversenyre, melly a miskolczsi fehérvári károsultak javára ma fog véghez menni a városi nagy tanczteremben. — E napokban Pesten egy nagy házban a házmaster meg akarván a lépcsőt kivilágító nagy lámpát gyújtani, a súlygyent elveszté, lezuhant és összezsuzta magát. — A lánchidon folyvást nagy szorgalommal dolgoznak s a zargátaktól már ez ében is azon hasznót remélik, miszerint a nagy jég-táblákat ugy összetörendik, hogy az átszállításra szolgáló csolnakokat nem leend szükség a felső sziget-csúshoz vonatni, mi eddig minden télen annyi méltó panszot s hátramaradást okozott. — Döbler, a nagy-hírű búvész, egy pár nap mulva Pestre érkezendék, s nemzeti színpadunkon lépd föl egészen új találmányu phantasmagoriával, mellynek Bécsben legújabbban olly rendkívüli hatást szültek, hogy az utolsó előadás is olly népes volt mint az első. E mutatóványokat rendkívül érdekesbitendi még azon körülmény is, hogy Döbler több igen jeles magyar történeti képet s jeleneteket is mutatand. Ezenkül színészink jelenleg 8 eredeti színmű előadására készülnek, miket két eredeti daljáték fog követni, az egyik Bartay dicsérete buzgalmu igazgatótul, a másik Erkel karnagytól. Ez ugy hisszük elég ösztön arra, hogy színházunk bérleteséinek száma ujjonnan szaporodjék. — Hazánkban sok szép arany terem, azt mindnyáján tudjuk, hogy pedig lappang is sok vert arany némely ócska szekrényekben, azt szereljük gyanítani; mivel pedig fővárosunkban jelenleg igen drágák az aranyak, s annyira kerestetnek, hogy a pénzváltók alig tudják hová legyenek a sok gond miatt, tehát jó vásárt csinálhatnának Pesten mind azok, kiknek kedvök van néhány ezer aranyat a penésztől megmenteni s folyó pénzzel cserélni föl. — A városbáz tornyát német ünnepélyvel szándék örhivatalába iktatni, a mi nem annyira szép, mint furcsa, főkép most, miután épen Pest város, vagy is tulajdonkép a tanács, azt kívánja, hogy az ezer lakosnyi sz. k. város is annyi joggal bírjon az országgyűlésen, mint például Bihar megye, mellyből kis királyságot, vagy legalább derék hűségét lehetne alkotni. — Elhagyta a sajtót "A demokracia Amerikában" Toqueville után ford. Fábian Gáb. 3 és tik kötet, mellyek az 1so és 2ik köteté 7 for.; továbbá A vén sas bohózat 4 felv., írta Gaal József. ára 40 kr.; a Peleskei notarius szerzőjének e legújabb műve nem szorul dicséretünkre. Végre: a Magyar Életképek 3ik füzeté, tartalma: "Az utolsó Korondy, Szabó R. ehardtól; Természet s a va. Jámor Páltól; A váltó; Neytől; Az utolsó alamizsna, Petőfőtől. — Játékszini krónika: f. hó 1jén nemz. színpadunkon adatek. Tisztújítás: vigj. 4 felv. nézők olly rendkívüli nagy számmal, hogy sokan, hely szüke miatt visszamenni kényserültek, melleleg megjegyezzük, hogy a vigjátékból könyvárusi uton 4 hónap alatt közel 800 példány kelt el; 2án először 1 hónap hivatalom: vigj. 3 felv., francziából ford. Tompa Imre; ez uj vigj. igen mulattatótt; 3kán, Walburg éje: színj. 4 felv., Balog Pépi, Lendvayné tanítványa, első színi próbáját tev. s jeles mesternőjének dicséretét vált, és számos buzdító kihívásban részesült; 4kén, Romeo és Julia: dalj. 4 felv.; 5én, Egy pohár víz: vigj. 5 felv., 6án, Örökké vigj. 2 felv., és hangverseny bögön; 7én, Borgia Lucretia: dalj. 3 felv.; 8kán, Garabonczás diák bohózat 3 felv.; 9kén, Szerellem mindent

tehet: vigj. szünettel... idő daczára vigj. 3 felv.; — Holna n. néne jutalm. relem: szon Hubenay Schillernek datik, s így Budán már 16kán fogna

Kom

szitő küldött van abban, ményi jogga tul is ment, bünt. törvény ki. Ismervén tett lelkes b — mi valóba részről egye gyanánt álla hatóságok bi ságtól függő praed széke tönök felállit ti magányre kább megfele tartási költsé arányosan vi mesek általi hogy az e v választva e kek pártolta rósági illető kir. városok rosi hatóság nemesek, k mesi vagy u a bírósági e b) a vádlott c) a vádlot lére a szá a bírák vita f) mind a S) a halál a) botenyit utján 20 év tethetik; a 24 esztend nem pártolt ből ügyvédi jogát a meg vanja. Min 16kai közg tartott közj miskolcziak hogy az e egyitt illet kozásoknál Egyszersm megürlt eg alügyész n

M

25kén foly foglalkodo ró levelei melly ujdokból meg ság bünt. t egy köztisz szágos RR. sörtesekne őri bünteté vány pártó ványnak ki lő lelkesül k nytelene kodist esa nek határo zon követk ség a köz lott most e lanu ejet gondolatol ben, hogy a vitakoz többség d

tehet: vigj. 4 felv.; 10kén a' szerző jutalmára bér-szünettel. Tisztújítás: vigj. 4 felv., nézők a' zordon idő daczára is jeles számmal; 11kén „Pajzán ifjú” vigj. 3 felv.; 12kén „Belle Isle G. briala” vigj. 5 felv. — Holnap, hétfőn, folyó hó 16dikán Hnbeyné jutalmul bérszünettel először. Armány és szerelem: szomj. 5 felvon., Schiller után ford. Szenvey Hubenayné egyike legbuzgóbb színésznőinknek, Schillernek e' műve pedig mindenütt nagy hatással adatik. S így teli színházat várhatunk. — A' szüretet Budán már megkezdették. a' pesti kőbányában f. hó 16kán fognak hozzá. —

Komárommegyei közgyűlés. Az utasítást készítő küldöttség benyújtván munkáját, mivel igen sok van abban, mi a' jogok egyik legszebbikével, a' kezdeményi joggal felruházott ker. tábla tanácskozásán már túl is ment, annak csak közelebbről érdeklő részét, a' bünt. törvénykönyvi javaslat iránti nézeteit emelendem ki. Ismervén a' küldöttség a' Rendeknek követeiben vetett lelkes bizalmát, minden szoros részletesség nélkül — mi valóban nem kemény módszer — a' követeket e' részről egyedül elvben kívánta utasítani. Minélfogva elgyanánt állapította meg: 1) hogy jövődőre csak oly hatóságok birjanak bünt. joggal, mik minden más hatóságtól függetlenek. Ekkép a' földesurak, de még a' praed. székek bünt. hatós. is megszűnik. 2) A' ker. bünt. felállítását nem pártolják. 3) a' munka melletti magányrendszer a' büntetés czé' szerűségének leginkább megfelelőnek ítéltetett. 4) A' bünt. névelési s' rab-tartási költségek a' nemesek által a' nemtelennel együtt arányosan viseltetnek. A' vagyontalan nemes rabok nemesek általi tartatása e' szerint elhatározott, de úgy, hogy az e' végre szolgáló nemesi pénztárt az adótól elválasztva a' rdek magok kezelendik. 5) Az eskütszék pártoltnak. 6) A' polg. állás ezentul a' bünt. bírósági illetőségre nézve különbséget nem tehetvén, a' kir. városokban lakó nemesek büntetésekre nézve, a' városi hatóság alá soroztatnak; kivételnek azonban azon nemesek, kik ugyanazon város határai 's falai közt nemesi vagy úgy nevezett curialis telekkel birnak. 7) a) a' bírósági eljárás nyilvános és a' védelem szóbeli leendő; b) a' vádlott az elibe tett kérdésre felelni nem tartozik; c) a' vádlott a' tanúknak kérdést tehet; d) az elítélésre a' szavazatok egyhangúsága nem kívántatik; e) a' bírák vitakozása és szavazata nem leszen nyilvános; f) mind a' vádlott, mind a' vádló a' pert megújíthatják. 8) a' halálos büntetés továbbá is fentartatik, egyebiránt a' botenyítés eltöröltetik. A' halálbüntetés kegyelem után 20 évnél kevesebb idejű fogsággal föl nem cserél-tethetik; a' halálos büntetési keresetnek elévülési ideje 24 esztendő leszen. 9) a' baromkínzás-elleni törvény nem pártolják. Végre 10) ha a' bünt. törvénykönyvből ügyvédi rendes vizsgálat kívántatnék, a' vizsgálhatóság jogát a' megyei törvényhatóságokra is kiterjesztetni kívánja. Mindezen küldöttségi utasítási javaslat a' sept. 16kai közgyűlés által helyben hagyott. F. é. aug. 1jén tartott közgyűlésünk alkalmával főispánunk ő mlga a' miskolcziak javára 100 p. ftot küldött oly czéliből, hogy az e' végre begyüendő többi megyei adakozással együtt illető helyére küldessék. E' szép példa az adakozásoknál, úgy hiszem hathatós buzdításul szolgál. Egyszersmind ugyanez alkalommal az udvardi járásban megürült egyik rendes eskütszégre Oláh Gábor eddigi t. algyűst nevezé ki.

Miskolcz, octob. 2kán. Megyénk mult hó 25kén folytatott közgyűlése országgyűlési tárgyakkal foglalkodott: első nap követeink már régen heverő levelei olvastattak fel, 's ez foglalá el az első ülést, melly újdonság érdeke nem lévén e' levelekhez köve ez okból meglehetősen üres volt. 2od nap az orsz. küldöttség bünt. törvénykönyvi munkálata jött szőnyegre 's ekkor egy köztisztelőben álló bíránk szót emelt, hogy az országos RR. kisebbsége által a' kúrhatalmak követein tett sértéseknek különös 's a' káromlásnak legalább rendőri büntetéssel leendő megfenyíttelése iránt tett indítvány pártolassék. Érdekes vita keletkezett az indítványnak kivált utóbbi ága felett, mind két részről egyenlő lelkesüléssel küzdöttek; 's mi néha tisztelni vagyunk k'nytelenek a' többség véleményét, melly a' káromkodást csak rendőri büntetéssel is fenyíteni fölöslegesen határozta, lehetlen elnyomnunk az aggodalmat azon következők iránt, mellyeket ezen fenyítékmentesség a' közérkölosiségre nézve károsan okozhatna, holott most csak a' vitakozás is felette s egy pár tán gondatlanu' ejtett szó, mi a' vitakozás hevében kisiklott, azon gondolatot terjeszté el a' róla hir után értesült köznépben, hogy már káromkodnia szabad! Ülés végeig folyt a' vitakozás 's egyenkinti nyilatkozatok után számított többség dönté el hogy a' Rk az orsz. alsó tábla nézetei-

hez csatlakoznak. 3dik nap a' bünt. törv. könyvi munkálatnak a' halálos büntetés 's botrendszer eltörölését és az eskütszék felállítását tárgyazó igen érdekes pontjai mely figyelmet tanusító csendben olvastattak fel; 's az olvasás bevégezte után a' halálos büntetés 's botrendszer eltörölése a' magányrendszer életbe léptetése után közakarattal elfogadtatott; minden vitakozás nélkül fogadák el a' Rk az eskütszék felállításának eszméjét is. 4dik nap: a' kerületenkint felállítandó bünt. költsegeit aránylag viselje a' nemesség? volt vitakozás tárgya. Követeink tette, hogy e' tárgyban aprilisi követutasító közgyűlésünk egyenes határozata szellemében az országos kisebbség véleményéhez ragaszkodtak, helyesletetett; mert noha e' tárgyban utasításunk nem volt, azon végzés, hogy annak hiányzása-akor is követeink a' megyét szavazat nélkül ne hagyják, hanem azt eddig adott utasításunk szelleméből merítsék, eléggé helyes oka volt eljárásuknak. Ezután az volt élénk vita tárgya: ha vajjon most végeznünk lehet e' egy oly teher elvállalása iránt, melly a' nemességre állandóul háramolnék azon compromissio nélkül, mintha a' köznemesség vállaira ennek hire 's befolyása nélkül ujjabb terhet csempészni akarnánk? Néhány szónok ugy nyilatkozott, hogy noha egyedi véleményük ezen teherel-vállalás igazságát elismeri, 's abban részükrol örömet osztoznának, de az aprilisi közgyűlés „nem adó-zunk” határozata után e' tárgyat a' köznemesség ujjabb currentatio általi behivatásával szőnyegre bocsátani 's okvetlen bekövetkező megbukása által megyénk ujjabb compromissiót háritani nem akarnak. De a' többség véleménye oda ment ki: tétessék közhírré, mikép jövő évnegyedes közgyűl. első napjain a' bünt. költsegek nemesség által az adózával egyaránylag viselése iránt fogunk végezni; hogy pedig ezentul annak minduntaláni előhordása, mikép egy vagy más tárgy eldöntésére képesek nem vagyunk, mert azt a' köznemességgel is eleve nem köztöltük, kikerülthessék, ki fog hirdettetni egyszer 's mindenkorra, mikép évnegyedes 's a' normalis napokon tartatni szokott utasító közgyűlésinken jelen országgyűlés alatt oly tárgyak is fogván tárgyalatni, mellyek alkotmányunk sarkalapjaiba vágó ujtások, teher-elvállalások, segedelmek 'sat. megajánlását illetik, kiki az azokon leendő megjelenésre felhivatik. 5dik nap. A' Reviczky-magtárnak alkalmas helyet keresni gazdasági küldöttségünkre bízott, a' nm. kam. megajánlván az ehez kívántató helyet. Nem jó volna e' ezen magtárt a' kisedovó intézettel egyesíteni 's egy alkalmas telken czélszerű eirendezéssel építeni mind kettőnek lakot? A' segedelem-kiosztó küldöttség el-nökségét — másod alispánunk beteg lévén — első alispánunk elvállalni halmozott foglalatossági 's mint monda a' miatt nem akará, mert oly küldöttség tejvévé lenni, mellynek eljárási elveiben noha talán ő nem osztöz-nék, az egész eljárás 's netaláni elégtelenség miatt még is őt érhetné rágalom, vagy compromissio, bizony nem igen kívánatos dolog előtte: 's a' RR. ismételt ké-relmei sem hajthaták meg elnökünk elhatározását. Ugyanekkor többen említék, hogy a' segedelemosztást egészen a' küldöttségre bízni nem, hanem annak eljárási elveit, az osztályzatokat, kiosztási arányt közgyűlé-sileg kell vala szabni. De talán nem lesz érdektelen tu-dósítani a' k. olvasót, mint ment ezen segedelemosztás. A' küldöttség nem az, hogy kinekinek biztosítottan kár-rát hitelesen megtudva 's a' károsultak fokozatát ké-szítve a' kárhoz 's ezen fokozathoz aránylag mindenkire osztotta volna fel a' begyült mennyiséget, hogy minden károsult aránylag részesüljön segedelemben is, felir-atja azokat, kiknek házaik még föl nem épültek 's an-nak felépítésre tehetetlenek (mit ugyan papiron ki-mondhatni de kijátszani is vajmi könnyű) 's köztük 12 ezer ftot 50 — 100 ftjával kioszt, mitsem gondolvána zokkal, kiknek káruk tán tiszerte is nagyobb 's tán kölcsön vagy bárminő megerötétéssel is siettek házaik-nak feledet szerezni, mintha bizony valakit azért mert elől igyekezett, 's mert kára tetemes, segedelemből részeltetni igaztalanság volna; mi tehát természetes az elégtelenségnél, melly ezen eljárást követte? 's okol-tattak a' városi tanácsnokok! mintha bizony nekik ele-jőkbe szabott utból kitérniök lehetett volna 's midőn már minden segedelmet igénylő (vajmi sokféle magya-rázatu szó ez) összeiratása is elrendeltetett, hogy már a' felmaradtban részesülhessen kiki, az összeírás be-nem adása 's így a' segedelem ki nem osztása miatt is-mét a' városi tanácsnokok okoltatnak! holott még ve-lők efféle végzés hitelesen nem is közöltetett, mint er-ről értesülve vagyok 's így abba belé sem foghattak; csekély fizetésük 's halmozott foglalatosságaik mellett

tehát buzgóságukért, mellyel a' vállaikra háritott ujjabb súlyos terhet vívék, méltánylás helyett még nem érdem-lett ócsárlást kelle szenvedniök! 'S mintha még ez nem volna elég, aljas czélzatu izgatók bujtogatásai szerte terjeszték a' nép közt a' rágalmat, mintha épen e' tanács 's annak feje volna okai, hogy a' városi adózó kö-zönség épületei nem biztosítottak. Megczáfolására ez elterjedt rágalomnak legyen szabad hiteles adatok-bul meritett tudomásunkat nyilvánítanunk: mégf. évi majusban elhatározá a' városi tanács minden éghető épületeinek biztosítását 's a' biztosítási ár azon épü-letekért, mellyek a' jölléti pénztár terhei, ki is fizette-tik, de az adózó pénztárt illető épületekért is biztosít-vány (polizze) Bécsből leérkezik a' tűz előtt jó eleve, a' pénztárnok azonban (miután a' tűzkárvédő társaság ügyvivőjétől akkor midőn a' polizze beváltására vitt rész-pénzt el nem fogadá, megbízott, hogy a' polizét, bár mikor hozand más pénzt — kiadandja) — a' polizét csak a' tűz kiütésekor önpénzével akarja kiváltani, de az agens azt ki nem adja társasági törvényeinél fogva 's így a' polizze kiváltva nem lévén, a' biztosítási összeg a' bécsi társaságtól ki nem fizettetett. Már hogy mi hi-bája lett ebben a' városi tanácsnak vagy fejének, meg-nem fogható! hisz a' pénztárnoki számadások megviz-gáltaig, mellyet közgyűlés határozván el, gyakran, mint most, két évig is elhalad, nem tudhatni: ha vajjon a' pénztárnok egy vagy más utalványnak miként tett ele-get? Itt pedig a' tanács megtette a' magáét, midőn az épületek biztosítását jó eleve meghatározta, 's kiki azon hiedelemben is volt hogy az meg is történt, annyival inkább, mert az adózó pénztárnok végrehajtási hatalom-mal lévén felruházva, ha netalán három hó alatt — mert ennyi idő alatt tett el a' biztosítást megrendelő tanács-végzés 's a' tűz között — pénz nem lett volna is az adó-fizetők tárában, azt egy rövid nap vagy óra alatt is ki-keritheté. Így a' hiba csak a' pénztárnokon van, igen de ez némileg menthető annál fogva, mert a' különben is telve lenni nem szokott adózópénztárból neki előbb a' város kaszálásai, később 's ép a' tűz előtt kevés idő-vel a' járásbeli fősbíró parancsa után *elzáratás ter-he alatt* (boldog isten egy kiváltságolt 30ezernyi lako-su város főpénztárnoka bezárás terhe alatt!) a' megyei adóba tetemes kiadásokat kelle tennie, mikkel az adó-zók tára meglehetősen kiürült. De ha biztosításuk nem lett volna is elrendelve a' város épületeinek 's így a' kár a' városi tanács elmulasztásából eredne is, különös, hogy az izgatók, mi őket jellemzi, épen a' város épü-leteiért zajganak, hisz a' megyei adózók középületei sem voltak biztosítva, miért nem zajganak inkább az ellen, hisz itt tíz annyi a' kár, 's ott a' pénztárnokot elzárás terhe alatt senki sem kényszeríthetné másféle kiadásra, 's ott a' biztosítás meg sem rendeltetett!! — Mig a' vá-rosi meghatalmazott testület, szíven hordozva városunk emelkedése ügyét, elvégzé a' kir. biztos felszólítására, hogy a' kir. városági megkezdett munkálatokat folytat-tatni akarja 's ettől várja mostani súlyosult körülményei közt is felvirágzását 's ő cs. k. felségéhez a' váltságdíj megszabásában szerencsétlenségünk tekintetbe vétele 's ránk árasztandó kegyelmességért folyamodik 's vég-zéseit hitelesítettnek, 's az esedezés aláíratik a' testület meghívott minden tagjai által, mig a' közügy iránt szá-mos érdemet aratott 's közfájdalmunkra elhunyt megha-talmazottsági segédelnök Vadnay Gábor ur helyett szat-mári Király József urral köztisztelőben álló kilépett első alispánunkkal betöltetik: addig a' reform. egyház előbb tanácsilag, majd közgyűlésileg, ugyanazon idő-ben, elvégzi, legalább papiron, hogy az új diplomra torony építtessék, még pedig közkivetés után! Boldog isten! midőn a' város összeég, midőn közel 25 ezer frtnyi papbér-tartozások beszédellenek, midőn lány-iskolánk, mellyről elmondhatnók, hogy valóban az nincs, sőt egy negyedes iskola-építésre az aránylag csekély költség megtagadtatik, t o r o n y, csak költségvetés-kor már 22000 ft számított torony építése határozatik! Távol van tőlünk a' merészség e' végzés érvényességét bí-rálgatni, mert a' többség határozatát, ha már az szüle-tésekor magában hordá is a' papiron maradás esi-ráját, tisztelni megtanultuk; szavunk csak az auspiciu-mok ellen van, mellyek közt az keletkezett. Közterhek elvállalására nem oly idő való, midőn a' vagyonsb 's e' szerint értelmesb rész más fontos ügygyel elfoglalva kénytelen kínos dilemmába jöni egyik vagy másik előtte egyenlőn érdekes, egyformán jövődőt érdeklő ügyek közt befolyását csak egyre szoritani. — Nem akkor kell közterhek felett gyűlést tartani, midőn két egyen-lőn fontos tárgy közt megoszlik a' részvét, hanem mi-dőn mentül kevesebb 's kivált hatályos 's a' dolog meg-

vitatásához méltán jogot igényelhető egyed van orköl-
osilleg akadályozva a megjelenésben. S.

Aldunai tartományok.

(Az aldunai tartományok jelen állapotja 's az otta-
ni kilátások.) Az aldunai tartományokban úgy látszik,
közönségesse kezd válni azon meggyőződés, hogy az el-
korhadit Törökország maga lábain sokáig többé nem
állhat fen. Itt a nagy jószágirtók, idegeneknek en-
gedi haszonbérbe javait, maga pedig a fővárosban (Bu-
karest vagy Jassyban) él, míg a kis birtokos marhá-
vali gazdaságból tengődik. E' tartomány az ellentétek
házaja, francia vaudeville-színház 's más Párisból ho-
zatott fényűzési czikkek mellett, a' parasztság mélyre
süllyedt szegénysége szembeszökőleg látható. Egyéb-
iránt itt Oroszország iránt már csak a' vallás egyfésé-
ge miatt is nagy rokonszeny mutatkozik, nincs nevezte-
séb egyház, mellyben valami orosz-czártól nyert aján-
dék nem volna; így Moldvában a' varadeki apácák zár-
dája, egy pompás disztivényü bibliát kapott, így más e-
féllelkel dícsereket a' niamesi zárda is, hol többek közt
látható azon nagybecsü szönyeg, mellyet Ifik Katalin
czárné a' neki Sztambulból küldött Mária-képért aján-
dékolt; 's ez azon nevezetes kép, melly a' heteristák
fellázadtakor a' török pusztítás elől föld alá rejtetett,
de a' tartomány lecsendesültével nagy egyházi szertar-
tással vitetvén a' zárdába vissza, utközben földtől elfa-
kult szinét hirtelen egy ima következtiben ragyogóra
változtatá. Oláhország új fejedelme Bibesco Sztambul-
ban van, onnan investitúrát hozandván meg. Ugy lát-
szik, a' fejedelem távollétét az orosz consul (Daschkoff)
maga hasznára kívánja fordítani, mert Jassyba utazott,
az ottani alárendelt consulságot megvizsgálándásul.
Ezzel azon áhírt is kapcsolatban lenni rebesgetik, mint-
ha ezen utazás célja, Stourda fejedelem letételét
illetné.

Spanyolország.

(Narvaez rendkívüli hatalommal ruháztatik föl.
Reuss visszafoglaltatott. Estremadurába a' zendülés
terjed.) Sokan vannak, kik a' ministerség határozatlan-
sága ellen hevesül kelnek ki, 's rettegetési rendszerrel
kivánnák a' növekedő veszélyt elfojtatni; a' kormány
azonban nem merészeli a' zaklatásoknak engedni, mert
népszerűtlensége már is annyira emelkedett, hogy bu-
kástól ke l tartania. Egyébiránt mégis igen valószínű,
hogy Narvaez rendkívüli hatalommal fog fölruházni a'
zendülés hatályos olynomatására. Madrid közelében a'
lőpormalmot légbe röpiték, mi miatt számos elfogatás
történt; a' fővárosnak ostromállapotba helyeztetése a-
zonban nem elmaradt. — Linage táborfő Lissabonban
tartózkodik. — Reusst a' kormány hadserge ismét visz-
szafoglalá, Estremadura nevezetes városai ellenben a'
központi junta mellett nyilatkoztak. —

Görögország.

(Az athenei lázadás rövid rajza.) Görögország-
ban a' közcsemd hirtelen, de nem váratlanul zavartatott
meg. A' fővárosban kiütött zendülés már előbb az e-
gész országban el vala terjedve 's a' király a' lázadás
előtti napokban sejdíteni volt kénytelen, hogy szükség
esetén saját embereire nem számíthat. Sept. 15én reg-
gel a' kir. palotát több mint 20 ezer fegyveres vidéki 's
egyéb ember körülvette, 's a' királynak azon kérdése-
re: vajjon mit jelent ezen mozgalom? feleletül adatott;
hogy a' nemzet a' neki tíz év előtt ígért alkotmányt ki-
vánta; mire a' király 24 órai időt kért gondolkodásra;
de egy óra is alig engedtetett, 's tudtaul adatott, hogy
vonakodás esetére a' nevével viselő Otto gözös készen áll,
öt Dalmatiába viendő. Czélba volt véve az is, hogy őt a'
királynétől elválasszák, mivel eddig ez az országot
koronaörökösselel meg nem ajándékozta, de ezen szán-
dékától, látván a' király könyeit elállottak; mire aztán a'

Kalergi ezredet 's egyéb zendültektől elibe adott okle-
velet aláírta, az eddigi minisztereket elboosátotta 's he-
lyükbe a' zendülési párt által kívántakat nevezte ki. Egy
új miniszteri rendelet azon idegeneket, kik katonai vagy
polgári hivatalt viseltek, hivatalukból elboosátotta; a'
nemzeti gyűlés összejövetele nov. 15ére határozatott,
melly új alkotmánytervet készítend. Rebesgetik, hogy
a' király lemondani készül 's Görögországot elhagyand-
ja. Mi azonban nem igen hihető, mivel azt a' három
védhatalmasság (Angol- Francia-és Oroszország) nem
engedendi meg, sőt mint francia 's angol lapokból lát-
hatni, több rendű 's nagyobb hadihajó készül mind fran-
czia mind angol részről Görögország felé, részint a'
zendülést fékezendő, részint az új trónt védendő szán-
dékka. A' moszka ellen igen nagy a' gyanu, hogy vagy
élesítője vagy tudtasa (Mitwisser) volt a' készülő lá-
zadásnak legalább 's még sem értesítő a' királyt.

Külföldi elegyhír.

Madrid. Sept. 25én éjfélt előtt az egész örsereg
fegyverhez fogott, mert híre járt, hogy zendülés készül
kiütni; a' rendszabályok hatályossága azonban meg-
gátlá e' merényt. —

Saragossa. Az ellenzendülés ismét új alakot
ölt; sokan sem a' kormányt, sem a' központi juntát nem
akarják, hanem egyenesen Esparterot ohajtják. —

London. Mihály moszka nhg látogatásra érke-
zett ide 's nagy ünneppélylvel fogadtatott. —

Dublin. O' Connell folytatja izgatását 's leg-
közelebb Lajos Fülöp rendszere ellen hatályosan ki-
kelt, sőt még Viktoria királynét sem igen kimélte. —

Paris. Novemberben congressus fog összejülni,
a' spanyol ügyek végkép elintézésére.

Sz. Pétervár. Kamram sah, a' herati király
meghalt. Vezére erőszakosan foglala el trónját, 's fiaj,
az országból kiüzé. —

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók járása.

Indul: **Pestről Pozsonyba 's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 7 órakor 's
minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. —
Bécsből Pozsonyba 's Pestre szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor,
ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. —
Pestről Zimony 's Orsova felé majus elejétől october végeig, hajnalkor he-
tenként kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Mohács és Eszék** felé min-
den pénteken egy utasi gőzös; végre **Zimony és Drenkova** felé min-
den vasárnap és csütörtökön, az aldunára mindenkor regg. 5 órakor. E'
fölött **Pozsony és Bécs** közt mindennap megfordul **Bécs** nevű gőzös.
Érkezik: **Pestről Bécsbe** 's viszont mindennap; **Orsova és Zimonyból**
Pestre minden vasárnap és csütörtökön.

Ser-vám.

Miután folyó octob. hó 15ő napjától kezdve, sz. kir. Pest városában csak vá-
molt sert, élesztőt, hig-élesztőt 's élesztő-pótszert szabad eladni és kimérni; annál-
fogvást ezennel folytatólag közhírré tételik: hogy **mindenkinek szabadságában**
áll az alább következő illetvények fizetése mellett, sert, élesztőt, hig-éleszt-
tőt 's élesztő-pótszert e' városba behozni; u. m:

Egy 2 1/4 akós hordó sertől fizet	1 fr. 30 kr. pp.
Egy 64 itezés akó hig-élesztőtől	2 —
Egy 64 itezés akó-élesztőtől	4 —
Egy mázsa élesztő-pótszertől	6 —

Kelt Pesten oct. 7én 1843

A' VÁROSI TANÁCS
által ugyanott 2—3.

**Tanítószéki csőd és
folyamodás.**

A' pesti k. tud. egyet. Jurjevich József-
nek ön kívánsága szerint nyugalomra té-
tele által megürült statisztikai és bányá-
törvényi tanítószék betöltése végett, u-
gyanoltani törvényi kar előtt tartandó
csőd, 's benyújtandó folyamodás határ-
napja a' nm. m. k. httó tan. jövő 1844dik
évi mart. hó 21re tüzetett ki. Pesten oct.
7én 1843. Szoblahói Pálma Elek a' pesti
k. tud. egyetem jegyzője. 1—3

Hirdetés.

A' cs. k. ráczevi urod. főtisztvi hivatala
részéről ezennel közhírré tételik, hogy
f. évi oct. 30kán regg. 9 órakor a' pro-
monitoriumi iróteremben az urod. halá-

szat. pálinkamérés 's a' révek árverés ut-
ján bérbe fognak adni. Kelt Promon-
jörban oct. 6án 1843. 2—3.

3—3 Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. kincstár kegyes rende-
léséből a' megürült kalocsai érseki uro-
dalom részéről közhírré tételik: hogy
t ns Pestmegyében helyezett Kalocsa vá-
rosban october hó 13án délelőtti órákban
tartandó árverés útján, az alább megne-
vezett haszonvételek, legtöbbet ígéro-
nek haszonbérbe fognak három egy-
mást követő évre, — fensőbb helybenha-
gyás fentartása mellett — adni, neve-
zetesen:

A' kalocsai nagy vendégfogadói te-
rem, vendégszobák, konyha, istálló —
Hajós városban: a' nagy vendégfogadó

's vendég szobák, konyha, istálló haszon-
vételei.

Kalocsa város határán levő vizekbe-
ni halászat.

Kalocsai kerületi vizekben 's mocsá-
rokban a' piócafogás joga.

Oreg-berki 314 — Iosáki 1505. —

Kereki 201. — Szücsök kaszállója 100. —

Szántói 1283 holdakból álló puszták. —

Nemkülönb a' farkas-szigeti, a' sipsai
nádlás haszonvételei. Mellyre is a'
haszonbérlet szükséges bánatpénzzel ellát-
va illendően meghívattak. 3—3

Csőd tanítói székre.

Szabad kir. Breznóbánya városa vegyes
nemzeti lyányiskolájában az evangélica
részről tanítói szék. melly 140 fr. évpénz-
zel szállás helyett 24 fr. mind pengő p. és
11 köbös öl tüzi fával ellátva vagyon,
megürülvén; annak elnyerésére vágyó-
dók f. 1843ik évi szept. 14dik
mint választásra kitűzött napjáig e' hiva-
talhoz szükséges ismértekről, valamint
a' magyar, német, latin és szláv nyelv-
ekbeni jártasságukról 's feddhetlen er-
kölciségükről szóló bizonyítványokkal
ellátott folyamodásaik fenemlített város
tanácsához beadására olly hozzáadással
felszólittatnak; hogy igen kívánatos, ha a'
folyamodók böleselkedési tudományok-
rajzolás, és hangszabtatani jártasságukról
szóló bizonyítványikat előmutatják. 3-3

Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. kam. rendelésére
közhírré tételik, hogy a' f. évi november
13ik azaz tizenharmadik napján reggeli
9 órakor Budán a' kincstári épületben
néhai b. Malonyay János magvaszakad-
tával a' királyi fuscusra szállott 's ns He-
ves és Külső-Szolnok vármegyében kebl-
lezett tiszavarsányi pusztá negyedrészé
a' jövő 1844ik évi szept. György hó 24től
számítandó három egymást követő évre
nyilvános új árverés útján haszonbérbe
fog adni.

Mirenézve a' bérleni és az árverés-
re megjeleni szándékozők ezennel meg-
hívattak, hogy 400 pgó forint bánat-
pénzzel ellátva személyesen vagy törvé-
nyes meghatalmazottaik 's képviselőik
által megjeleni vagy írásban teendő 's
hasonlóan a' fen kitett bánatpénzzel ell-
látott ajánlataikata'fen kitűzött árverést
megelőző napon, de minden esetre a' leg-
közelebb bekövetkező nov. 13dik napja
reggeli 9órájáig a' nmélt. m. k. ud. kama-
ra elnökségének benyújtani el ne mu-
laszszak. Az árverési 's haszonbérleti
feltételek Budán a' kamarai számvevő hi-
vatalnál valamint O-Budán is a' kamarai
főtiszt-hivatalnál megtekinthetők. Budán
1843ik évi sept. 28ik napján. 1—3

Árverési hirdetés.

A' nmélt. m. kir. udv. kincstár ren-
deléséből közhírré tételik, hogy f. évi
october 23án 's utána következő napo-
kon, szokott délelőtti és délutáni órák-
ban, a' kalocsai érseki rezidentziában
tartandó nyilvános árverés útján követ-
kező, néhai klobusiczi Klobusiczky Pé-
ter kalocsai érsek hagyományához tar-
tozó ingó javak a' legtöbbet ígéroknak
készpénz fizetés mellett, fognak eladat-
ni, ugymint: néhány arany, ezüst, és
réz emlékpénzek, két arany zseb 's több
másféle óra, tükrök, függők, szönyegek,
képek, burnótszelenczék, porcellán e-
dények, 's több más effélék.

A' venni szándékozők ezennel meg-
hívattak a' fen kitett napon 's helyen
megjelenésre. Budán oct. 2án 1843. 1—3

Hirdetvény.

F. 1843. évi octob. 23ik napján reg-
geli 9 órakor a' Czukor utczában 488.
számu házban különféle házi butorok köz
árverés útján el fognak adni. **Bellaugh**
Antal, t. Pestvgye középponti rend. es-
küttje. 1—3

F. eszt. oct. 1jétől kezdetét vette évnegyedre előfizetést Budapestben borítéktalan péld. 2 fr. 40 k.
postán 3 frt 20 krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalk. szerkesztősége.
Szerkesztő Helmecczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel, uri-utca 453.